

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT
STANDARTI**

AZS 050-2001

İlkin nəşr
24-01-2001

**Neft bitumları
Texniki şərtlər**

**Petroleum bitumens
Specifications**

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR



Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1 Standartlaşdırma üzrə TK-03 “Yanacaqlar və aşqarsız sürtgü yağları” (Azərbaycan EA NKPI) tərəfindən İŞLƏNİB və TƏQDİM EDİLİB

2 Azərdövlətstandartın “24” ___01___ tarixli ___07___ sayılı əmri ilə TƏSDİQ EDİLİB və QÜVVƏYƏ MİNİB

3 İlk dəfə tətbiq edilir

4 İşləyib hazırlayanlar (Azərbaycan EA NKPI)

5 İlk yoxlama müddəti 2005-ci il, yoxlama dövrü 5 ildən biridir

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR

MÜNDƏRİCAT

1 Tətbiq sahəsi.....	1
2 Normativ istinadlar.....	1
3 Markalar.....	3
4 Texniki tələblər.....	3
5 Təhlükəsizlik tələbləri.....	4
6 Ətraf mühitin mühafizə tələbləri.....	5
7 Qəbul qaydaları.....	5
8 Sınaq üsulları.....	6
9 Qablaşdırma, markalanma, daşıma və saxlanma.....	6
10 İstifadə etmə üzrə göstərişlər.....	6
11 İstehsalçının zəmanəti.....	6

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu standart yol tikinti sahələrində və inşaat işlərində istifadə olunan neft bitumlarına aiddir.

Bu standartın tələbləri məcburidir. Məhsulun keyfiyyətinin, əhalinin həyatının, sağlamlığının və ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısını almağa yönəldilmiş məcburi tələblər 4.1, 5 və 6 bölmələrində göstərilmişdir.

Bu standart sertifikatlaşdırma məqsədi ilə istifadə oluna bilər.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Bu standartda aşağıdakı normativ sənədlərə istinad edilib.

AZS 1.2-94 Azərbaycan Respublikasının Dövlət Standartlaşdırma Sistemi. Dövlət standartının işlənmə qaydaları

AZS 1.5-94 Azərbaycan Respublikasının Dövlət Standartlaşdırma Sistemi. Standartların tələbinə, şərhinə, rəsmiləşdirilməsinə və məzmununa ümumi tələblər.

ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ. Воздух рабочей зоны. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны

ГОСТ 12.1.007-76 ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности.

ГОСТ 12.4.010-75 Рукавицы специальные

ГОСТ 12.4.011-89 Средства защиты работающих. Общие требования и классификация

ГОСТ 12.4.013-85 Очки защитные

ГОСТ 12.4.021-75 Системы вентиляционные. Общие требования

ГОСТ 12.4.111-82 Костюмы мужские для защиты от нефти и нефтепродуктов

ГОСТ 12.4.112-82 Костюмы женские для защиты от нефти и нефтепродуктов

AZS 050-2001

ГОСТ 33-82 Нефтепродукты. Метод определения кинематической и расчет динамической вязкости

ГОСТ 1510-84 Нефть и нефтепродукты. Маркировка, упаковка, хранение и транспортирование

ГОСТ 2477-65 Нефтепродукты. Метод определения содержание воды

ГОСТ 2517-85 Нефть и нефтепродукты. Метод отбора проб

ГОСТ 3900-85 Нефть и нефтепродукты. Метод определения плотности

ГОСТ 4333-87 Нефтепродукты. Методы определения температур вспышки и воспламенения в открытом тигле

ГОСТ 11501-78 Битумы нефтяные. Метод определения глубины проникания иглы

ГОСТ 11503-74 Битумы нефтяные. Метод определения условной вязкости

ГОСТ 11505-75 Битумы нефтяные. Метод определения растяжимости

ГОСТ 11506-73 Битумы нефтяные. Метод определения температуры размягчения по кольцу и шару

ГОСТ 11507-78 Битумы нефтяные. Метод определения температуры хрупкости по Фраасу

ГОСТ 11512-65 Битумы нефтяные. Метод определения зольности

ГОСТ 18180-72 Битумы нефтяные. Метод определения изменения массы после прогрева

ГОСТ 20739-75 Битумы нефтяные. Метод определения растворимости

3 MARKALAR

3.1 Neft bitumları 3 markada buraxılır:

БНБ 60/70 markalı bitum – yol tikinti sahələrində, БНБ 70/30, БНБ 85/25 markalı bitumları isə inşaat işlərində istifadə olunur.

4 TEXNİKİ TƏLƏBLƏR

4.1 Neft bitumları hazırkı standartın tələblərinə və təsdiq edilmiş qaydada texnoloji rəqlamentə uyğun hazırlanmalıdır.

4.2 Neft bitumları fiziki-kimyəvi xassələrinə görə cədvəldə verilmiş tələblərə və miqdara uyğun gəlməlidir.

Cədvəl – Neft bitumlarının fiziki-kimyəvi göstəriciləri

Göstəricilərin adı	Markalar üçün miqdar			Sınaq üsulları
	БНБ 60/70	БНБ 70/30	БНБ 85/25	
1. Kürə və həlqəyə görə yumşalma temperaturu, °C	49-54	70-80	80-90	ГОСТ 11506
2. İynənin batma dərinliyi, 25° C-də 0,1 mm	50-70	21-40	20-30	ГОСТ 11501
3. Kövrəklik temperaturu, °C yuxarı olmamalı	mənfi 8	-	mənfi 10	ГОСТ 11507
4. Alışma temperaturu, °C, aşağı olmamalı	-	240	246	ГОСТ 4333
5. Dartılma, sm, az olmamalı 25 °C-də	-	3	2,5	ГОСТ 11505
13 °C-də	8	-	-	
6. Külün kütlə payı, çox olmamalı, %-lə	0,5	-	-	ГОСТ 11512
7. 25 °C-də sıxlıq, kq/m ³	Miqdarı normalaşdırılmamışdır. Təyini vacibdir	-	-	ГОСТ 3900
8. 135 °C-də özlülük, mPa, san, az olmamalı	230	-	-	ГОСТ 11503
9. Qızdırılmadan sonra kütlənin dəyişməsi, %-lə, çox olmamalı	-	0,5	-	ГОСТ 18180
10. Suyun kütlə payı	-	İzi	-	ГОСТ 2477
11. Həll olma, %-lə, az olmamalı		99,5		ГОСТ 20739

5 TƏHLÜKƏSİZLİK TƏLƏBLƏRİ

5.1 Neft bitumları insan orqanizminə təsir etmə dərəcəsinə görə ГOCT 12.1.007-ə əsasən 4-cü sinfə aid edilir.

5.2 Neft bitumlarından ayrılan karbohidrogen buxarının havada buraxıla bilən qatılıq həddi (BBQH) ГOCT 12.1.005 üzrə 300 mq/m^3 -dir.

5.3 Neft bitumları yanan maddədir. БНБ 70/30, БНБ 85/25 markalı inşaat bitumlarının alışma temperaturu $240 \text{ }^{\circ}\text{C}$, БНБ 70/30 markalı inşaat bitumunun alovlanma temperaturu isə $250 \text{ }^{\circ}\text{C}$ -dir.

5.4 Neft bitumları ilə işləyərkən müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilmiş sahə normaları əsasında ГOCT 12.4.011 üzrə xüsusi mühafizə vasitələrindən və ГOCT 12.4.111, ГOCT 12.4.112 üzrə mühafizə geyimlərindən, ГOCT 12.4.013-85 mühafizə eynəklərindən istifadə olunur.

5.5 Yanğına qarşı istifadə olunan avadanlıqlar daima hazır işlək vəziyyətdə olmalıdırlar.

Yanğın zamanı alovu söndürmək üçün köpüklə işləyən yanğın söndürücü vasitələrdən istifadə edilməlidir.

5.6 Bütün işçilər yanğın baş verən zaman onun söndürülməsi üçün lazım olan vasitələrin – yanğın söndürücülərin, respiratorların yerləşdiyi sahələri və onlardan istifadə olunma qaydalarını bilməlidirlər.

5.7 Açıq sahədə yanğın baş verərsə, işçilər tərəfindən yanğının söndürülməsi küləyin əksi istiqamətində həyata keçirilməlidir.

5.8 Bütün işçilər iş sahəsində neft emalı zavodlarının “Təhlükəsizlik qaydaları”na əməl etməlidirlər.

6 ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏ TƏLƏBLƏRİ

6.1 Neft bitumlarının istehsalı zamanı ətraf mühitin zərərli amillərdən qorunması aşağıdakı tədbirləri həyata keçirməklə təmin edilir.

- texniki avadanlığı və nəqliyyat qablaşdırma materiallarını kipləşdirməklə;
- istehsal zamanı iş sahələrinin havasının təmizliyini ГOCT 12.4.021 üzrə axınlı-sorucu ventilyasiya sistemi ilə təmin etməklə
- neft bitumlarının istehsalında texnoloji qazların havaya buraxılmamasını təmin etməklə

Oksidləşmə prosesi zamanı işlənmiş qazların əksər hissəsi qaz təmizləyici qurğuda kondensləşir, yerdə qalan qazlar isə yanma sobasına verilir. Sobada 800 °C temperaturda yandırılan tüstü qazları sobadan hündürlüyü azı 24 m olan tüstü borusundan atmosfərə buraxılır. Qaz təmizləyici qurğuda qalan qaz kondensat və başqa maye məhsullar yenidən təkrar emala qaytarılır.

Neft bitumlarının istehsalı zamanı prosesdə bərk tullantılar əmələ gəlmir. Bərkimiş neft bitumları normal temperaturda tutumlara qaytarılır.

Belə ki, neft bitumlarının istehsalı zamanı istər maye, istərsə də bərk tullantıların yenidən təkrar emala qaytarılması, prosesin ətraf mühitə zərərli təsirinin qarşısını alır.

7 QƏBUL QAYDALARI

7.1 Neft bitumlarından nümunələrin götürülməsi üçün seçmələr ГOCT 2517 üzrə aparılır. Neft bitumlarının hər markası üçün birləşmiş nümunənin miqdarı 0,5 kq-dır.

7.2 Neft bitumları partiyalarla qəbul olunur. Eyni vaxtda hazırlanan, öz keyfiyyət göstəricilərinə görə eyni tipli və bir keyfiyyət sənədi ilə müşayiət olunan istənilən miqdar neft bitumları partiya sayılır.

7.3 Hər bir partiya neft bitumları keyfiyyət haqqında sənədlə müşayiət olunur; məhsulun adı, istehsalçı müəssisənin əmtəə nişanı və ya onun adı, məhsulun qablama materialı ilə çəkisi və ya xalis çəkisi, hazırlanma tarixi, partiyanın sayı, hazırki standartın nömrəsi, aparılan sınaqların nəticələri və ya partiyaların hazırki standartın tələblərinə uyğunluğunun təsdiqi.

7.4 Neft bitumlarının bu standartın tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq üçün qəbul-təhvil və dövrü sınaqlar aparılmalıdır.

7.5 Qəbul-təhvil və dövrü sınaqlar cədvəldəki bütün göstəricilər üzrə istehsalçı müəssisə tərəfindən aparılmalıdır.

7.6 Müəssisə tərəfindən hazırlanan hər bir partiya üçün qəbul-təhvil sınaqları cədvəldə verilən göstəricilərə uyğun olmalıdır.

7.7 Dövrü sınaqlar cədvəldəki “həll olma” və “suyun kütlə payı” göstəriciləri üzrə hər üç ayda, bir dəfədən gec olmamaqla aparılır.

7.8 Sınaq nəticəsində göstəricilərdən biri qeyri-kafi alınarsa, həmin partiyadan yeni nümunə götürüb, təkrar sınaq aparılır. Təkrar sınağın nəticəsi sonuncu sayılır və bütün partiyalara aid edilir.

8 SINAQ ÜSULLARI

8.1 Birləşmiş nümunənin miqdarı ГОСТ 2517-ə müvafiq olaraq 0,5 kq-dır.

8.2 Neft bitumlarının sınaqları cədvəldə göstərilən normativ sənədlərə əsasən aparılır.

9 QABLAŞDIRMA, MARKALANMA, DAŞINMA VƏ SAXLANMA

9.1 Neft bitumlarının qablaşdırılması, markalanması, daşınması və saxlanması ГОСТ 1510 üzrə aparılır.

10 İSTİFADƏ ETMƏ ÜZRƏ GÖSTƏRİŞLƏR

10.1 İstifadə etmə üzrə göstərişlər istehsalçı təşkilat tərəfindən hazırlanmış “istifadə üzrə təlimat”a əsaslanır.

11 İSTEHSALÇININ ZƏMANƏTİ

11.1 Neft bitumlarının daşınması və saxlanması qaydalarına sifarişçi tərəfindən riayət edilərsə, istehsalçı neft bitumlarının keyfiyyətinin bu standartın tələblərinə uyğunluğuna zəmanət verir.

11.2 Məhsulun zəmanətli saxlanılma müddəti hazırlandığı gündən etibarən 12 aydır.

11.3 Neft bitumlarının zəmanəti qurtarıqdan sonra istifadədən əvvəl onun keyfiyyət göstəricilərinin hazırkı standartın tələblərinə uyğunluğu yoxlanılmalıdır.

УДК 665.637.8:006.354; ОКП 02.5621; SMST(S) 23.20.32.50.0; МКС 75.140
qrup B43

Əsas sözlər: Neft bitumları, normativ sənəd

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR

LƏĞV EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUR



Rəsmi nəşr

“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
Publik hüquqi şəxs

AZS 050-2001
Neft bitumları
Texniki şərtlər